נטמא בעזרה ונעלמה ממנו טומאה וכו': טומאה בעזרה מנלן א"ר אלעזר כתוב אחד אומר [1]את משכן ה' טמא וכתוב אחד אומר [2]כי את מקדש ה' טמא (א)(אם אינו ענין לטומאה שבחוץ תנהו ענין לטומאה שבפנים) וקראי מיתרי הא מיצרך צריכי דתניא ר' אלעזר אומר אם נאמר משכן למה נאמר מקדש ואם נאמר מקדש למה נאמר משכן אילו נאמר משכן ולא נאמר מקדש הייתי אומר על משכן יהא חייב שהרי משוח בשמן המשחה ועל מקדש לא יהא חייב ואם נאמר מקדש ולא נאמר משכן הייתי אומר על מקדש יהא חייב שהרי קדושתו קדושת עולם ועל משכן לא יהא חייב לכך נאמר משכן לכך נאמר מקדש רבי אלעזר הכי קא קשיא ליה (א) מכדי [ג]משכן איקרי מקדש ומקדש איקרי משכן נכתוב או אידי ואידי מקדש או אידי ואידי משכן משכן ומקדש למה לי שמע מינה תרתי בשלמא מקדש איקרי משכן דכתיב [3]ונתתי משכני בתוככם אלא משכן דאיקרי מקדש מנלן אילימא מדכתיב [4]ונסעו הקהתים נושאי המקדש ההוא בארון כתיב אלא מהכא [5]ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם וכתיב [6]ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן: והשתחוה או ששהה כדי השתחואה: אמר רבא לא שנו אלא שהשתחוה כלפי פנים אבל השתחוה כלפי חוץ שהה אין לא שהה לא איכא דמתני לה אסיפא או ששהה בכדי השתחואה מכלל דהשתחואה גופה בעיא שהייה אמר רבא [א]לא שנו אלא שהשתחוה כלפי חוץ אבל כלפי פנים אע"ג דלא שהה והכי קאמר השתחוה כלפי פנים או ששהה כדי השתחואה בהך השתחואה דכלפי חוץ חייב היכי דמי השתחואה דאית בה שהייה והיכי דמי השתחואה דלית בה שהייה זו כריעה בעלמא היא דאית בה שהייה פישוט ידים ורגלים וכמה שיעור שהייה פליגי בה ר' יצחק בר נחמני וחד דעימיה ומנו רבי שמעון בן פזי ואמרי לה ר"ש בן פזי וחד דעימיה ומנו ר' יצחק בר נחמני ואמרי לה ר"ש בר נחמני חד אמר כמימריה דהאי פסוקא (ב) וחד אמר [ב]כמויכרעו לסיפא [7]וכל בני ישראל רואים ברדת האש וכבוד ה' על הבית ויכרעו אפים ארצה על הרצפה וישתחוו והודות לה' כי טוב כי לעולם חסדו [ג]ת"ר [ד]קידה על אפים וכן הוא אומר [8]ותקד בת שבע אפים ארץ כריעה על ברכים וכן הוא אומר [9]מכרוע על ברכיו [ה]השתחואה זו פישוט ידים ורגלים וכן (ג) אומר [10]הבוא נבוא אני ואמך ואחיך להשתחות לך ארצה: בעי רבא [ו]צריך שהייה למלקות או אין צריך שהייה למלקות לקרבן גמירי שהייה

או

טומאה בעזרה מנלן. מי שנטמא בעזרה מנלן דמיחייב הא לא קרינא ולא יטמאו את מחניהם (במדבר ה) שכבר טימא: שבחוץ כו'. שנטמא מבחוץ: קדושת עולם. שאין אחריה היתר במות (זבחים קיב:): אשכחן מקדש דאיקרי משכן כו'. כדמפרש לקמן: ונתתי משכני בתוככם. ד) כל הניתן בתוככם קרי משכן: ההוא בארון כתיב. שהיו הקהתים נושאין את הארון והשולחן והמנורה והמזבחות שהם דברים המקודשים: לא שנו. דבהשתחויה כל דהו אפי' לא שהה בה כדי השתחויה חייב: אלא שהשתחוה כלפי פנים. לצד מערב: אבל השתחוה כלפי חוץ. למזרח אין זו השתחויה ואי שהה כדי השתחואה מיחייב משום שהייה ואי לא לא: והכי קאמר השתחוה כלפי פנים. כל דהו או שלא השתחוה ושהה כדי שיעור חיוב השתחואה דהנך כלפי חוץ דבעי שיעור חיוב: ארצה. משמע לשון שיטוח: למלקות. אם התרו בו שלא לעמוד ועמד פחות מכדי שהייה:

או

ה) נטמא בעזרה. תימה אמאי לא קתני שתים שהן שש דהא מצרכינן קרא בגמרא לטומאה שבפנים ויש לומר דמתני' לא איירי אלא בטומאה שבחוץ: מה"מ. מהא דגמירי לקמן שיעור שהייה לא שמעינן לא מלקות ולא כרת דה"א איסורא בעלמא הוא דליכא: תנהו ענין לטומאה שבפנים. וא"ת עונש שמעינן אזהרה מנין ויש לומר מולא יטמאו את מחניהם (במדבר ה) דמשמע אפי' נטמא בפנים ולא כמו שפירש בקונטרס דולא יטמאו משמע שנטמא בחוץ ולא נטמא בעזרה דאותו כבר טימא ומיהו מעיקרא דבעי מנהני מילי משום דכיון דאכתי לא מייתר האי קרא לית לן לאוקומה לא יטמאו אלא בנטמא מבחוץ דאשכחן דהזהיר בו הכתוב במקום אחר דכתיב (ויקרא יב) ואל המקדש לא תבא ועוד נראה דמעיקרא לא בעי כלל אלא לענין כרת אבל אזהרה פשיטא ליה דאיכא דלא יטמאו משמע דנטמא בפנים דהא כתיב (במדבר ה) וישלחו מן המחנה אבל קרא דכרת משמע דאיירי באותו שראוי להתחטא קודם שיטמא משכן: קדושתו קדושת עולם. פירש בקונטרס שאין אחריה היתר במות וקשה דא"כ תפשוט מהכא דסבר רבי אליעזר דקידשה לעתיד לבא ולספרים דגרסי נמי רבי אלעזר תקשה דבפרק קמא דחולין (דף ז.) אמר אישתמיטתיה דאמר ר' שמעון בן אליקים משום רבי אלעזר בן שמוע קדושה ראשונה וכו' ולא קידשה לעתיד לבא ויש לפרש קדושת עולם שהאריכו בקדושה יותר א"נ לפי שאין ראוי לחזור ולקדש אלא באותו מקום קרי ליה קדושת עולם: או אידי ואידי מקדש או אידי ואידי משכן. משמע הכא דאף על גב דמקדש איקרי משכן לא גמרי מהדדי אי לאו דכתיבי קראי יתירי וכן בסוטה בפרק היה מביא (דף טז. וסס) דמצריך התם קרא לרבות שילה ובית עולמים וכן בפרק שני שעירים (יומא סו:) מדבר המדברה לרבות נוב וגבעון ושילה ובית עולמים ובפרק טרף בקלפי (שם דף מד. וסס) גבי וכל אדם לא יהיה באהל מועד ובפרק הוציאו לו (שם דף נג.) גבי מעלה עשן ותימה דבפרק קמא דחולין (דף כד. וסס) גבי לוים בשנים דרשינן יכול אף שילה ובית עולמים כך תלמוד לומר לעבוד עבודת עבודה וגו' לא אמרינן אלא בזמן שהעבודה בכתף אלמא אי לאו קרא הוה גמרינן מהדדי וכריש עירובין (דף ב. וסס) גבי שלמים ששחטן קודם פתיחת דלתות ההיכל פסולין שנאמר ושחטו פתח אהל מועד נפקא לן היכל מדאיקרי משכן מקדש ומקדש משכן ושמא קים ליה להש"ס בעירובין ובחולין שיש אהל מועד מיותר ובחולין כי ממעט שילה ובית עולמים מוקמינן ליה לדרשה אחרינא ומיהו קשה כיון דמקדש איקרי משכן ומשכן איקרי מקדש אמאי לא ידעינן שפיר בכל דוכתא תרוייהו מחד קרא כמו חיה ובהמה שוו בכלל זו ורבינו חיים כהן היה מחלק לדבר שאינו תלוי בקדושת מקום כההיא דעירובין ובחולין התם סגי בחד קרא לשניהם אבל בשמעתין דתלוי בקדושת מקום לא גמרי מהדדי מטעמא דמפרש ר' אלעזר וכן כהנהו דיומא דנעשים בפנים הוי בקדושת מקום ושילוח שעיר המדבר נמי מכלל חבירו שנעשה בפנים וכן ההיא דסוטה דצריך קרקע המשכן ואית דל"ג הכא ליכתב או אידי ואידי מקדש וכו' אלא גרסי מכדי מקדש איקרי משכן ומשכן איקרי מקדש מקדש ומשכן למה לי וקשה דא"כ ר' אלעזר אמורא חולק על רבי אלעזר תנא דרבי אלעזר קאמר בהדיא דלא גמרינן מהדדי ואמר הר"ר שלמה מדרוי"ש דלר' אלעזר נמי אית ליה דגמירי מהדדי משום דמשכן איקרי מקדש ומקדש איקרי משכן וה"פ דמילתא אם נאמר מקדש למה נאמר משכן כלומר כיון דאיצטריך למיכתב תרוייהו משום טומאה שבפנים כדקאמר ר' אלעזר אמאי שני קרא בדיבורא ליכתיב או תרוייהו משכן או תרוייהו מקדש ומשני אילו נאמר מקדש בתרוייהו הייתי אומר דלהכי איכתיב קרא תניינא למעוטי משכן דלא נימא משכן איקרי מקדש וחייב ולא לטומאה שבפנים וכן אי הוה כתיב משכן בתרוייהו ה"א דאתא למעוטי מקדש להכי כתוב משכן ומקדש והשתא בחד קרא סגי והוה ידעינן תרוייהו מדמקדש איקרי משכן אלא ע"כ אתא חד קרא לטומאה שבפנים וקשה מכל הנהו שהבאתי שמצריך תרי קראי וההיא דסוטה ל"ג בקונטרס נוב וגבעון לפי שלא היו סוטות שותות שם כדמוכח בפרק בתרא דזבחים (דף קיב.) וא"ת מ"ש דגבי המדבר המדברה מצריך לרבות נוב וגבעון טפי מבהנך ו)וי"ל משום דבההוא ענינא כתיב כפורת והזה אל הכפרת דמשמעי בארון ובנוב ובגבעון לא היה ארון אבל קשיא לריב"א הא גבי מעלה עשן נמי כתיב כפרת ונראה לו דגבי שילוח שעיר המדבר כתיב שילוח מחנה ולכך איצטריך ריבוי דאפשר דאין קדושת מחנות בנוב וגבעון כיון שהותרו הבמות: **קידה על אפים.** תימה השתחואה נמי אשכחן על אפים דכתיב (בראשית מח) ויוצא יוסף אותם מעם ברכיו וישתחו לאפיו ארצה (ישעיה מט) אפים ארץ ישתחוו לך (במדבר כב) ויקוד וישתחו לאפיו וי"ל דמגמרא אית לן קידה על אפים ומייתי לאשכחן נמי בקרא הכי:

תלה

עין משפט נר מצוה

כט א מיי' פי"ג מהל' ביאת מקדש הל' כב:
ל ב מיי' שם הל' כג:
לא ג מיי' פ"ה מהל' תפלה הלכה יג:
לב ד מיי' שם הל' יג ופ"ו מהל' עכו"ם הלכה ו:
לג ה מיי' פי"ג מהל' ביאת מקדש הל' כד:

◆

מוסף רש"י

ונתתי משכני בתוככם. וכשנאמר מקרא זה כבר הוקם המשכן, שהרי בתורת כהנים נכתב וכל אותו הספר באהל מועד נאמר כדכתיב (ויקרא א) וידבר ה' אליו מאהל מועד, ועל אותו משכן היה מבטיחן עוד אם לא על המקדש (ערובין ב.). קידה. האמורה בכל מקום אינה אלא על אפים (מגילה כב:). ארצה. משמע כולו שטוח ארצה (שם) לשון משטחה משמע (ברכות לד:).

◆

רבינו חננאל

מתני' נטמא בעזרה ונעלמה ממנו הטומאה כו'. מנה"מ כי המיטמא בעזרה ושהה שם חייב מדכתיב את מקדש ה' טמא וכתיב נמי את משכן ה' טמא. אם אינו ענין האי קרא דכתיב את (משכן) [מקדש] ה' טמא כשנטמא בחוץ דהא כתיב את משכן ה' טמא. תנהו ענין לטומאה שבפנים. דהא תרוייהו משכן ומקדש אקרי. משכן שנאמר ונתתי משכני בתוככם. ותרוייהו אקרו מקדש שנאמר ועשו לי מקדש וכתיב ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן שמעת מינה תרתי. ש"מ דאע"ג דמשכן נמשח ומקדש לא נמשח. ומקדש קדושתו קדושת עולם ומשכן לאו קדושתו קדושת עולם לענין טומאה שניהן שוין. וש"מ כשם שחייבין בטומאה בחוץ כך חייבין בטומאה שבפנים. וארון נמי אקרי מקדש שנאמר ונסעו הקהתים נושאי המקדש: פיסקא השתחוה או שהה כדי השתחויה. אמר רבא לא שנו אלא כהשתחויה כלפי חוץ אבל בהשתחויה כלפי פנים אע"ג דלא שהה חייב. השתחויה שאין בה שהייה זו היא כריעה בלבד. אבל פישוט ידים ורגלים זו היא השתחויה שיש בה שהייה. וכמה שיעור זו השהייה חד אמר כשיעור קריאת זה הפסוק כולו וכל בני ישראל רואין ברדת האש וכבוד ה' על הבית ויכרעו אפים ארצה על הרצפה וישתחוו להודות לה' כי טוב כי לעולם חסדו. וחד אמר כשיעור קריאתו עד סוף הפסוק. ת"ר קידה על אפים. כריעה על ברכים. והשתחויה זו פישוט ידים ורגלים (א) כו' פישוטו מקראי:

(א) אולי צ"ל כולהו לפשוטו מקראי

מסורת הש"ס

(א) רש"ל מ"ז, (ב) עירובין ב., (ג) כריתות לד: מגילה כב:, (ד) [ובעירובין פרש"י באופן אחר היותר מבואר], (ה) [עיין לעיל במשנה יד:], (ו) כמו אלא י"ל. רש"ל.

◆

תורה אור השלם

1. כָּל הַנֹּגֵעַ בְּמֵת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם אֲשֶׁר יָמוּת וְלֹא יִתְחַטָּא אֶת מִשְׁכַּן יְיָ טִמֵּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִיִּשְׂרָאֵל כִּי מֵי נִדָּה לֹא זֹרַק עָלָיו טָמֵא יִהְיֶה עוֹד טֻמְאָתוֹ בוֹ: במדבר יט יג
2. וְאִישׁ אֲשֶׁר יִטְמָא וְלֹא יִתְחַטָּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִתּוֹךְ הַקָּהָל כִּי אֶת מִקְדַּשׁ יְיָ טִמֵּא מֵי נִדָּה לֹא זֹרַק עָלָיו טָמֵא הוּא: במדבר יט כ
3. וְנָתַתִּי מִשְׁכָּנִי בְּתוֹכְכֶם וְלֹא תִגְעַל נַפְשִׁי אֶתְכֶם: ויקרא כו יא
4. וְנָסְעוּ הַקְּהָתִים נֹשְׂאֵי הַמִּקְדָּשׁ וְהֵקִימוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן עַד בֹּאָם: במדבר י כא
5. וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם: שמות כה ח
6. כְּכֹל אֲשֶׁר אֲנִי מַרְאֶה אוֹתְךָ אֵת תַּבְנִית הַמִּשְׁכָּן וְאֵת תַּבְנִית כָּל כֵּלָיו וְכֵן תַּעֲשׂוּ: שמות כה ט
7. וְכֹל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רֹאִים בְּרֶדֶת הָאֵשׁ וּכְבוֹד יְיָ עַל הַבָּיִת וַיִּכְרְעוּ אַפַּיִם אַרְצָה עַל הָרִצְפָה וַיִּשְׁתַּחֲווּ וְהוֹדוֹת לַייָ כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: דברי הימים ב ז ג
8. וַתִּקֹּד בַּת שֶׁבַע אַפַּיִם אֶרֶץ וַתִּשְׁתַּחוּ לַמֶּלֶךְ וַתֹּאמֶר יְחִי אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ דָּוִד לְעֹלָם: מלכים א א לא
9. וַיְהִי כְּכַלּוֹת שְׁלֹמֹה לְהִתְפַּלֵּל אֶל יְיָ אֵת כָּל הַתְּפִלָּה וְהַתְּחִנָּה הַזֹּאת קָם מִלִּפְנֵי מִזְבַּח יְיָ מִכְּרֹעַ עַל בִּרְכָּיו וְכַפָּיו פְּרֻשׂוֹת הַשָּׁמָיִם: מלכים א ח נד
10. וַיְסַפֵּר אֶל אָבִיו וְאֶל אֶחָיו וַיִּגְעַר בּוֹ אָבִיו וַיֹּאמֶר לוֹ מָה הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חָלָמְתָּ הֲבוֹא נָבוֹא אֲנִי וְאִמְּךָ וְאַחֶיךָ לְהִשְׁתַּחֲוֺת לְךָ אָרְצָה: בראשית לז י

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' מכדי משכן. נ"ב ס"א מכדי משכן איקרי מקדש ומקדש איקרי משכן תרי קראי למה לי אם אינו ענין לטומאה שבחוץ תנהו ענין לטומאה שבפנים כצ"ל כו': (ב) שם פסוקא וכל בני ישראל וכו' לעולם חסדו וחד אמר כמו מיכרעו לסיפא: (ג) שם וכן הוא אומר: